

Effect van vaderbetrokkenheid op de opvoedstijl van moeders

Een vergelijkende studie tussen Nederland en Curaçao

Student: A.R.K Plate (s3663043)

Begeleider: prof. Tina Kretschmer

2e beoordelaar: dr. Rozemarijn van der Ploeg

Rijksuniversiteit Groningen

Faculteit der Gedrags- en Maatschappijwetenschappen

Bachelorwerkstuk Pedagogische Wetenschappen

Juni 2023

Abstract

This study is based on Belsky's process model of parenting determinants and examines whether a father's involvement in parenting influences the parenting style of Curaçaoan and Dutch mothers. The results show that father presence has a positive effect on the level of monitoring/knowledge of mothers in their children's lives. This effect is significant, even when cultures are examined separately. Additionally, the presence of the father also has a positive effect on the emotional warmth and rejection displayed by mothers. However, when the cultures are examined separately, the results do not show a significant effect for emotional warmth and rejection but do show a significant effect for monitoring/knowledge. This suggests that the effect may be small and disappears when the sample size is too small. Interestingly, this study reveals that father absence has a more negative effect on the parenting style of Curaçaoan mothers compared to Dutch mothers. These findings suggest that factors other than just the absence of the father may influence the parenting style of mothers. Cultural factors, such as the collectivist culture in which Curaçaoan mothers grow up and the individualistic cultures, like that of the Netherlands, may play a role in the differences in parenting style. In conclusion, this research demonstrates that father involvement appears to play a role in influencing mothers' parenting style in general. However, cultural factors should be taken into account as they seem to diminish the role of father involvement.

Inleiding

Belsky (1984) beschreef een reeks factoren die het ouderschap beïnvloeden. Sommige van deze factoren hebben veel aandacht in onderzoek gekregen, zoals de geestelijke gezondheid en persoonlijkheid van de ouders. Echter, voorspellers van ouderlijke warmte, gevoeligheid, hardheid en controle werden minder goed onderzocht, waardoor onze kennis hiervan beperkt is. Daarnaast is het ook zo dat het onderzoek naar ouderschap zich vooral richt op moeders, waardoor er weinig bekend is over de rol van vaders in het ouderschap.

Sinds de jaren 80 is de invloed van de afwezigheid van de biologische vader op hun kinderen vaker onderzocht. Deze afwezigheid is in verband gebracht met een aantal negatieve uitkomsten bij kinderen, waaronder slecht academische prestaties, lage zelfbeeld en risicovol gedrag inclusief vroege betrokkenheid bij seksuele relaties en drugsgebruik (McLanahan et al., 2013; East et al., 2006). Daarentegen wordt de aanwezigheid van een vader vaak geassocieerd met meer positieve uitkomsten op de cognitieve-, emotionele-, sociale- en fysieke ontwikkeling van kinderen (Allen & Daly, 2002). Hoewel er veel onderzoek is gedaan naar de effecten van vaderbetrokkenheid op kinderen, ontbreekt er (kwantitatief systematisch) onderzoek naar de invloed van vaderbetrokkenheid op de opvoedstijl van moeders, met name omdat vaderafwezigheid een van de Belsky-factoren zou kunnen zijn.

Vaderbetrokkenheid wordt over het algemeen gezien als de mate waarin vaders fysiek en emotioneel aanwezig zijn in het leven van hun kinderen. Er zijn verschillende manieren waarop vaders betrokken kunnen zijn bij de opvoeding, waaronder het bieden van emotionele steun, het uitvoeren van dagelijkse zorgtaken, het bijdragen aan financiële ondersteuning en het bijwonen van schoolactiviteiten (Flouri & Buchanan, 2002).

Uit onderzoek blijkt dat opvoedstijlen per culturele context kunnen verschillen. Deze verschillen worden namelijk mede bepaald door de normen en waarden die binnen een cultuur gelden (Bornstein, 2012). Deze culturele waarden en normen kunnen op hun beurt invloed hebben op hoe ouders betrokken zijn bij de opvoeding en welke opvoedingspraktijken als effectief worden beschouwd (Harwood et al., 1999; Bornstein, 2012). Ook tussen de Curaçaose en Nederlandse cultuur bestaat er een verschil in de rol van vaders. In de Curaçaose cultuur zijn vaders meestal minder betrokken bij de dagelijkse zorgtaken van de kinderen dan in de Nederlandse cultuur. Ook is er op Curaçao vaak meer steun vanuit de directe omgeving, zoals familie en buren, terwijl in Nederland meer beroep wordt gedaan op professionele hulpverlening. In de Nederlandse cultuur wordt vaderschap meer gezien als een gedeelde verantwoordelijkheid met de moeder dan in de cultuur van Curaçao (Abraham-van der Mark, 2013). Gezien de twee verschillende culturen kan men verwachten dat de afwezigheid van de vader in principe geen of weinig invloed heeft op het opvoedgedrag van Curaçaose moeders, terwijl dit wel invloed heeft op die van Nederlandse moeders.

Het is dus belangrijk om onderzoek te doen naar het verschil tussen verschillende culturen, gezien de percepties en ervaringen anders kunnen zijn in culturen waarin de mate van vaderbetrokkenheid verschilt (Friedlmeier et al., 2005). Om deze reden kijken we naar twee verschillende culturele contexten, Nederland en Curaçao, waar vaderschap anders wordt ervaren en waar er verschillende mate van vader afwezigheid is. Hierdoor is het doel van dit onderzoek om na te gaan of en hoe, het al dan niet hebben van een vader betrokken bij de opvoeding, een effect heeft op de opvoedstijl van Curaçaose en Nederlandse moeders. Daarom luidt de onderzoeksvraag binnen dit onderzoek; Wat voor invloed heeft vaderbetrokkenheid op de

opvoedingsstijl van Curaçaose en Nederlandse moeders? Vanuit deze hoofdvraag zijn een aantal deelvragen gedefinieerd:

1. In hoeverre verschillen moeders in opvoedstijl wanneer er sprake is van vaderafwezigheid vergeleken met wanneer er sprake is van vaderaanwezigheid?
2. In hoeverre verschilt de opvoedstijl van Curaçaose moeders, wanneer er sprake is van vaderafwezigheid vergeleken met wanneer er sprake is van vaderaanwezigheid?
3. In hoeverre verschilt de opvoedstijl van Nederlandse moeders, wanneer er sprake is van vaderafwezigheid vergeleken met wanneer er sprake is van vaderaanwezigheid?
4. In hoeverre verschilt de opvoedstijl van Curaçaose moeders met die van Nederlandse moeders, wanneer er sprake is van vaderafwezigheid?
5. In hoeverre verschilt de opvoedstijl van Curaçaose moeders met die van Nederlandse moeders, wanneer er sprake is van vaderaanwezigheid?

Door middel van secundaire enquête data met jongeren en jongvolwassenen uit beide culturen, hebben we geprobeerd om inzicht te krijgen in de relatie tussen vaderbetrokkenheid en opvoedstijl van Curaçaose en Nederlandse moeders. Als we meer inzicht hebben in de relatie tussen vaderbetrokkenheid en opvoedstijl, kunnen we beter begrijpen hoe deze factoren elkaar beïnvloeden en welke rol ze spelen in het opvoedingsproces. Daarnaast kunnen de informatie gebruiken om programma's voor gezinsondersteuning en/of opvoedingsinterventies te ontwikkelen die gericht zijn op het bevorderen van vaderbetrokkenheid en het versterken van de opvoedvaardigheden van moeders in verschillende culturele contexten. Dit kan leiden tot effectievere interventies en ondersteuning voor ouders, met als uiteindelijk doel het bevorderen van positieve opvoedomgeving voor kinderen.

Methode

Er werd een kwantitatief onderzoek uitgevoerd om de invloed van vader afwezigheid en aanwezigheid op de opvoedstijl van de moeder te bepalen. Secundaire gegevens, afkomstig uit een grotere studie over vaderafwezigheid en academische betrokkenheid bij Curaçaose en Nederlandse adolescenten en jongvolwassenen, werden gebruikt voor dit onderzoek (Osinga et al., 2021). De dataverzameling vond plaats in de herfst van 2018 en duurde ongeveer één kalenderjaar. Identieke procedures en materialen werden gebruikt in zowel Nederland als op Curaçao. De onderzoekers hebben de instrumenten getest voordat ze aan de slag gingen met participanten werven voor het onderzoek.

Om de participanten te werven, hebben de onderzoekers actief contact opgenomen met scholen en mond-tot-mondreclame gebruikt. Schoolbesturen en schoolhoofden werden door de onderzoekers voorzien van een brief waarin het doel van het onderzoek werd uitgelegd, en leraren werden gevraagd om een week van tevoren studenten en ouders te informeren over de geplande gegevensverzameling. De participanten kregen een online vragenlijst waarbij ze eerst informed consent moesten geven. Participanten hebben na het invullen van de vragenlijst kans gemaakt op een voucher ter waarde van 30 Antilliaanse gulden of €15.

De antwoorden op de vragenlijsten zijn geanonimiseerd om de privacy van de participanten te beschermen. Alle data zijn zorgvuldig beheerd en opgeslagen om de vertrouwelijkheid van de respondenten te waarborgen. Dit houdt in dat de data opgeslagen zijn op de beveiligde schijf van de universiteit (de Y-schijf) en dus niet op de eigen laptop/in een cloud /een usb-stick.

Onderzoeksvariabelen

Geslacht

Het geslacht van de participanten werd vastgesteld door de participanten te vragen hoe ze bij de geboorte werden geregistreerd. Ze konden aangeven of ze als jongen of meisje werden geregistreerd.

Leeftijd

De leeftijd van de participanten werd vastgesteld door de participanten te vragen hoe oud ze zijn.

Vaderafwezigheid

Vaderafwezigheid werd onderzocht door participanten te vragen op welke momenten hun biologische vader bij hen in hetzelfde huishouden had gewoond gedurende hun 1e tot 15e levensjaar. Dit werd gedaan door het plaatsen van balken op een tijdlijn waarbij meerdere balken gebruikt konden worden. Vaders worden beschouwd als afwezig wanneer de deelnemers aangeven dat hun biologische vader op enig moment vóór de leeftijd van 8 jaar niet in het huishouden heeft gewoond. Deze leeftijdsgrens van 8 jaar wordt vaak gebruikt om vaderafwezigheid te definiëren (Gaydosh et al., 2018). Vaderafwezigheid moest echter te wijten zijn aan ouderlijke scheiding of scheiding en niet aan bijvoorbeeld het overlijden van de vader of arbeidsmigratie.

Culturele context

De culturele context van participanten werd beoordeeld aan de hand van informatie over hun geboorteland, verblijfplaats en het geboorteland van hun ouders. Participanten die als Curaçaoënaars zijn beschouwd, waren geboren en woonden op Curaçao en hun ouders waren ook geboren op Curaçao. Participanten die als Nederlanders zijn beschouwd, waren geboren en

woonden in Nederland en hun ouders waren ook geboren in Nederland. Participanten die niet als Nederlands of Curaçaos beschouwd konden worden, werden uitgesloten van de data-analyse.

Opvoedstijl

De kwaliteit van de opvoedstijl werd beoordeeld aan de hand van de Parental Rearing Behaviors Scale (PRB Schaal) en de Parental Monitoring/Knowledge) Scale (afkorting) gebruikt. De PRB wordt gebruikt om verschillende aspecten van opvoedingsgedrag te meten. In dit onderzoek worden acht items van de PRB Schaal gebruikt, met in totaal vier vragen gerelateerd aan emotionele warmte ($\alpha = .92$; v.b., ‘Als het slecht met je gaat, probeert je vader je dan te troosten of te helpen?’) en vier vragen gerelateerd aan afwijzing ($\alpha = .71$; v.b., ‘Ben je weleens teleurgesteld in je vader omdat je niet de aandacht krijgt die je wilt hebben?’). De PRB Schaal wordt beoordeeld op een 4-punts Likertschaal, waarbij de antwoordopties variëren van 1 (nee, nooit) tot 4 (ja, bijna altijd) (Oldehinkel et al., 2015).

De Parental Monitoring/Knowledge Scale is een psychologisch meetinstrument dat gebruikt wordt om het niveau van ouderlijke monitoring of ouderlijke kennis van het leven van hun kinderen te meten. In dit onderzoek worden acht items ($\alpha = .91$; v.b., ‘Hoeveel weet je vader over wie je vrienden zijn?’) van de schaal gebruikt. De Parental Monitoring/Knowledge Scale wordt beoordeeld op een 3-punts Likertschaal, waarbij de antwoordopties variëren van 0 (niets) tot 2 (heel veel) (Sentse et al., 2010).

Data-analyse

Eerst wordt er gekeken naar alle ingevulde antwoorden op de vragenlijst. De gegevens van deelnemers die niet van Curaçaose of Nederlandse afkomst zijn, worden verwijderd, aangezien ze niet relevant zijn voor het onderzoek. Hierna wordt er een Complete Case Analysis (CCA) gedaan. Dit houdt in dat alleen de cases met volledige data worden geanalyseerd. Dit betekent

dat een case uitgesloten wordt van de data-analyse wanneer ten minste een van de variabelen in de analyse ontbreekt (Ross et al., 2020).

In Tabel 1 worden de verschillende groepen weergegeven die met elkaar zijn vergeleken om antwoord te krijgen op de deelvragen. Hierbij wordt gebruikgemaakt van SPSS om onafhankelijke t-toetsen uit te kunnen voeren. De nulhypothese bij de onafhankelijke t-toetsen stelt dat er geen significant verschil is tussen de gemiddelden van de twee groepen die worden vergeleken. De alternatieve hypothese is dat er wel een significant verschil is tussen de gemiddelden van de twee groepen.

Tabel 1

Groepsvergelijkingen per deelvraag

	<i>Groep 1</i>	<i>Groep 2</i>
<i>Deelvraag 1</i>	<i>Vaderaanwezigheid</i>	<i>Vaderafwezigheid</i>
<i>Deelvraag 2</i>	<i>Vaderafwezigheid Curaçao</i>	<i>Vaderaanwezigheid Curaçao</i>
<i>Deelvraag 3</i>	<i>Vaderafwezigheid Nederland</i>	<i>Vaderaanwezigheid Nederland</i>
<i>Deelvraag 4</i>	<i>Vaderaanwezigheid Nederland</i>	<i>Vaderaanwezigheid Curaçao</i>
<i>Deelvraag 5</i>	<i>Vaderafwezigheid Nederland</i>	<i>Vaderafwezigheid Curaçao</i>

Resultaten

Er zijn in totaal 2.222 reacties ontvangen op de vragenlijst. Er is gebruikgemaakt van complete case-analyse, waardoor er 1.183 respondenten overblijven die voldoen aan de criteria qua geboorteland en verblijf. De leeftijd van de overgebleven respondenten varieert van 16 tot 23 jaar oud. Van de respondenten waren 54.0% (N = 637) van Nederlandse afkomst en 46.0% (N = 546) afkomstig uit Curaçao. Van de jongeren gaf 57.2% (N = 676) aan dat hun vader volledig aanwezig was voor hun achtste levensjaar, terwijl 42.8% (N = 507) van de jongeren meldden dat hun vader volledig afwezig was voor hun achtste levensjaar. Van de Curaçaose respondenten hadden 37.0% (N = 202) een aanwezige vader en 63.0% (N = 344) een afwezige vader. Van de Nederlandse respondenten hadden er 74.1% (N = 474) een aanwezige vader en 25.9% (N = 163) een afwezige vader.

Vader afwezigheid versus vader aanwezigheid

In dit onderdeel wordt antwoord gegeven op deelvraag 1: In hoeverre verschillen moeders in opvoedstijl wanneer er sprake is van vader afwezigheid vergeleken met wanneer er sprake is van vader aanwezigheid?

Emotionele warmte

Uit de Levene's test ($F = 12.56$; $p < .001$) blijkt dat varianties van de twee groepen niet gelijk zijn. Daarom is bij de t-toets de optie 'equal variances not assumed' gebruikt. De bijbehorende t-waarde is -3.33 met 1026.54 vrijheidsgraden en een p-waarde van $< .001$. Het verschil (MD: -.13) in gemiddelde emotionele warmte bij vader aanwezigheid ($M = 3.50$; $SD = .64$) en vader afwezigheid ($M = 3.37$; $SD = .71$) is dus significant. Dit suggereert dat de aanwezigheid van de

vader een positieve invloed heeft op de emotionele warmte die kinderen ontvangen oftewel moeders tonen meer emotionele warmte wanneer de vader aanwezig is.

Afwijzing

Uit de Levene's test ($F = 3.85$; $p .05$) blijkt dat de varianties van de twee groepen niet gelijk zijn. Daarom is bij de t-toets de optie 'equal variances not assumed' gebruikt. De bijbehorende t-waarde is 2.04 met 1030.21 vrijheidsgraden en een p-waarde van 0.042. Het verschil (MD: .06) in gemiddelde afwijzing bij vader aanwezigheid ($M = 1.44$; $SD = .50$) en vader afwezigheid ($M = 1.50$; $SD = .55$) is dus significant. Dit suggereert dat de aanwezigheid van de vader een positieve invloed heeft op de afwijzing die moeders uitoefenen op hun kinderen oftewel moeders tonen meer afwijzing wanneer de vader afwezig is.

Monitoring/knowledge

Uit de Levene's test ($F = 10.67$; $p < .001$) blijkt dat de varianties van de twee groepen niet gelijk zijn. Daarom is bij de t-toets de optie 'equal variances not assumed' gebruikt. De bijbehorende t-waarde is -4.49 met 1014.87 vrijheidsgraden en een p-waarde van $p < 0.001$. Het verschil (MD = -.12) in gemiddelde monitoring/knowledge bij vader aanwezigheid ($M = 2.61$; $SD = .41$) en vader afwezigheid ($M = 2.49$; $SD = .46$) is dus significant. Dit suggereert dat de aanwezigheid van de vader een positieve invloed heeft op de monitoring/knowledge van kinderen oftewel moeders zijn meer betrokken in het leven van hun kinderen wanneer de vader aanwezig is.

Vader afwezigheid versus vader aanwezigheid bij Curaçaose moeders

In dit onderdeel wordt antwoord gegeven op deelvraag 2: In hoeverre verschillen Curaçaose moeders wanneer er sprake is van vader afwezigheid vergeleken met wanneer er sprake is van vader aanwezigheid?

Emotionele warmte

Uit de Levene's test ($F = 2.81$; $p .09$) blijkt dat de varianties van de twee groepen gelijk zijn.

Daarom is bij de t-toets de optie 'equal variances assumed' gebruikt. De bijbehorende t-waarde is 1.29 met 544 vrijheidsgraden en een p-waarde van .20. Het verschil ($MD = -.08$) in gemiddelde emotional warmth bij vader aanwezigheid ($M = 3.37$; $SD = .70$) en vader afwezigheid ($M = 3.28$; $SD = .76$) is dus niet significant.

Afwijzing

Uit de Levene's test ($F = 6.14$; $p .01$) blijkt dat de varianties van de twee groepen niet gelijk zijn.

Daarom is bij de t-toets de optie 'equal variances not assumed' gebruikt. De bijbehorende t-waarde is $-.84$ met 466.68 vrijheidsgraden en een p-waarde van .40. Het verschil ($MD = -.04$) in gemiddelde afwijzing bij vader aanwezigheid ($M = 1.51$; $SD = .53$) en vader afwezigheid ($M = 1.55$; $SD = .60$) is dus niet significant.

Monitoring/knowledge

Uit de Levene's test ($F = 1.84$; $p .18$) blijkt dat de varianties van de twee groepen gelijk zijn.

Daarom is bij de t-toets de optie 'equal variances assumed' gebruikt. De bijbehorende t-waarde is 2.35 met 543 vrijheidsgraden en een p-waarde van $p .02$. Het verschil ($MD = -.10$) in gemiddelde monitoring/knowledge bij vader aanwezigheid ($M = 2.56$; $SD = .43$) en vader afwezigheid ($M = 2.47$; $SD = .47$) is dus significant. Dit suggereert dat de aanwezigheid van de vader een positieve invloed heeft op de monitoring/knowledge van kinderen oftewel moeders zijn meer betrokken in het leven van hun kinderen wanneer de vader aanwezig is.

Vader afwezigheid versus vader aanwezigheid bij Nederlandse moeders

In dit onderdeel wordt antwoord gegeven op deelvraag 3: In hoeverre verschillen Nederlandse moeders wanneer er sprake is van vader afwezigheid vergeleken met wanneer er sprake is van vader aanwezigheid?

Emotionele warmte

Uit de Levene's test ($F = .31$; $p = .58$) blijkt dat de varianties van de twee groepen gelijk zijn.

Daarom is bij de t-toets de optie 'equal variances assumed' gebruikt. De bijbehorende t-waarde is -0.31 met 635 vrijheidsgraden en een p-waarde van $.75$. Het verschil ($MD = -0.02$) in gemiddelde emotionele warmte bij vader aanwezigheid ($M = 3.56$; $SD = .61$) en vader afwezigheid ($M = 3.54$; $SD = .57$) is dus niet significant.

Afwijzing

Uit de Levene's test ($F = 2.69$; $p = .10$) blijkt dat de varianties van de twee groepen niet gelijk zijn.

Daarom is bij de t-toets de optie 'equal variances assumed' gebruikt. De bijbehorende t-waarde is -0.25 met 635 vrijheidsgraden en een p-waarde van 0.80 . Het verschil ($MD = -0.01$) in gemiddelde afwijzing bij vader aanwezigheid ($M = 1.41$; $SD = .49$) en vader afwezigheid ($M = 1.40$; $SD = .41$) is dus niet significant.

Monitoring/knowledge

Uit de Levene's test ($F = 3.05$; $p = .08$) blijkt dat de varianties van de twee groepen gelijk zijn.

Daarom is bij de t-toets de optie 'equal variances assumed' gebruikt. De bijbehorende t-waarde is -2.056 met 635 vrijheidsgraden en een p-waarde van $p = .04$. Het verschil ($MD = -0.08$) in gemiddelde monitoring/knowledge bij vader aanwezigheid ($M = 2.63$; $SD = .40$) en vader afwezigheid ($M = 2.56$; $SD = .44$) is dus significant. Dit suggereert dat de aanwezigheid van de

vader een positieve invloed heeft op de monitoring/knowledge van kinderen oftewel moeders zijn meer betrokken in het leven van hun kinderen wanneer de vader aanwezig is.

Vader afwezigheid bij Nederlandse moeders versus vader afwezigheid bij Curaçaose moeders

In dit onderdeel wordt antwoord gegeven op deelvraag 4: In hoeverre verschilt de opvoedstijl van Curaçaose moeders met die van Nederlandse moeders wanneer er sprake is van vader afwezigheid?

Emotionele warmte

Uit de Levene's test ($F = 20.38$; $p < .001$) blijkt dat de varianties van de twee groepen niet gelijk zijn. Daarom is bij de t-toets de optie 'equal variances not assumed' gebruikt. De bijbehorende t-waarde is 4.19 met 409.05 vrijheidsgraden en een p-waarde van $< .001$. Het verschil ($MD = .25$) in gemiddelde emotionele warmte bij Nederlandse vader afwezigheid ($M = 3.54$; $SD = .57$) en Curaçaose vader afwezigheid ($M = 3.28$; $SD = .76$) is dus significant. Dit suggereert dat Curaçaose moeders minder emotionele warmte tonen vergeleken met moeders in Nederlandse gezinnen waar de vader afwezig is.

Afwijzing

Uit de Levene's test ($F = 19.53$; $p < .001$) blijkt dat de varianties van de twee groepen niet gelijk zijn. Daarom is bij de t-toets de optie 'equal variances not assumed' gebruikt. De bijbehorende t-waarde is -3.38 met 446,33 vrijheidsgraden en een p-waarde van $< .001$. Het verschil ($MD = -.15$) in gemiddelde afwijzing bij Nederlandse vader afwezigheid ($M = 1.40$; $SD = .41$) en Curaçaose vader afwezigheid ($M = 1.55$; $SD = .60$) is dus significant. Dit suggereert dat

Nederlandse moeders minder afwijzing tonen vergeleken met moeders in Curaçaose gezinnen waar de vader afwezig is.

Monitoring/knowledge

Uit de Levene's test ($F = 2.15$; $p = .14$) blijkt dat de varianties van de twee groepen gelijk zijn. Daarom is bij de t-toets de optie 'equal variances assumed' gebruikt. De bijbehorende t-waarde is 2.05 met 505 vrijheidsgraden en een p-waarde van .04. Het verschil ($MD = .09$) in gemiddelde monitoring/knowledge bij Nederlandse vader afwezigheid ($M = 2.56$; $SD = .44$) en Curaçaose vader afwezigheid ($M = 2.47$; $SD = .47$) is dus significant. Dit suggereert dat Nederlandse moeders, vergeleken met moeders in Curaçaose gezinnen, meer betrokken zijn in het leven van hun kinderen wanneer de vader afwezig is.

Vader aanwezigheid bij Nederlandse moeders versus vader aanwezigheid bij Curaçaose moeders

In dit onderdeel wordt antwoord gegeven op deelvraag 5: In hoeverre verschilt de opvoedstijl van Curaçaose moeders met die van Nederlandse moeders wanneer er sprake is van vader en aanwezigheid?

Emotionele warmte

Uit de Levene's test ($F = 7.57$; $p = .006$) blijkt dat de varianties van de twee groepen niet gelijk zijn. Daarom is bij de t-toets de optie 'equal variances not assumed' gebruikt. De bijbehorende t-waarde is -3.29 met 335.75 vrijheidsgraden en een p-waarde van .001. Het verschil ($MD = -.19$) in gemiddelde emotional warmth bij Curaçaose vader aanwezigheid ($M = 3.37$; $SD = .70$) en Nederlandse vader aanwezigheid ($M = 3.56$; $SD = .61$) is dus significant. Dit suggereert dat

Curaçaose moeders minder emotionele warmte tonen vergeleken met moeders in Nederlandse gezinnen waar de vader aanwezig is.

Afwijzing

Uit de Levene's test ($F = .389$; $p .533$) blijkt dat de varianties van de twee groepen gelijk zijn. Daarom is bij de t-toets de optie 'equal variances assumed' gebruikt. De bijbehorende t-waarde is 2.44 met 674 vrijheidsgraden en een p-waarde van .02. Het verschil ($MD = .10$) in gemiddelde afwijzing bij Curaçaose vader aanwezigheid ($M = 1.51$; $SD = .53$) en Nederlandse vader aanwezigheid ($M = 1.41$; $SD = .49$) is dus significant. Dit suggereert dat Nederlandse moeders minder afwijzing tonen vergeleken met moeders in Curaçaose gezinnen waar de vader aanwezig is.

Monitoring/knowledge

Uit de Levene's test ($F = 5.22$; $p .02$) blijkt dat de varianties van de twee groepen niet gelijk zijn. Daarom is bij de t-toets de optie 'equal variances not assumed' gebruikt. De bijbehorende t-waarde is -2.09 met 673 vrijheidsgraden en een p-waarde van .04. Het verschil ($MD = -.07$) in gemiddelde monitoring/knowledge bij Curaçaose vader aanwezigheid ($M = 2.56$; $SD = .43$) en Nederlandse vader aanwezigheid ($M = 2.63$; $SD = .40$) is dus significant. Dit suggereert dat Nederlandse moeders, vergeleken met moeders in Curaçaose gezinnen, meer betrokken zijn in het leven van hun kinderen wanneer de vader aanwezig is.

Discussie en conclusie

In dit onderzoek was de vraag ‘Wat voor invloed heeft vaderbetrokkenheid op de opvoedstijl van Curaçaose en Nederlandse moeders?’ onderzocht. Volgens Belsky (1984) zijn er verschillende factoren die het ouderschap beïnvloeden, waaronder ouderlijke karakteristieken, kenmerken van het kind en de omgeving. Dit bachelorwerkstuk onderzoekt de mogelijkheid dat vaderbetrokkenheid eveneens een belangrijke factor is die de opvoedingsstijl van zowel Curaçaose als Nederlandse moeders beïnvloedt.

Uit de resultaten blijkt dat de aanwezigheid van de vader een positief effect heeft op de mate van monitoring/knowledge van moeders bij het leven van hun kinderen. Anders gezegd, wanneer de vader aanwezig is, tonen moeders meer betrokkenheid bij het leven van hun kinderen. Zelfs wanneer de culturen afzonderlijk worden bekeken, blijkt vaderbetrokkenheid een significant effect te hebben op de mate van monitoring/knowledge die moeders hebben over het leven van hun kinderen.

De resultaten laten ook zien dat de aanwezigheid van de vader een positief effect heeft op de mate van emotionele warmte en afwijzing die moeders uitoefenen op hun kinderen. Anders gezegd, wanneer de vader aanwezig is, vertonen moeders meer emotionele warmte en minder afwijzing aan hun kinderen. Met ongeveer 40% vaderafwezigheid in Curaçaose gezinnen (Abraham-van der Mark, 2013) en 10% in Nederlandse gezinnen (Bakker, 2015; CBS, 2020), werd verwacht dat de afwezigheid van de vader expliciet voor Curaçaose gezinnen geen of weinig invloed zou laten zien op het opvoedgedrag van de moeders. Dit werd verwacht vanwege de hoge niveaus van vaderafwezigheid en de tolerantie hiervan op Curaçao, waardoor deze familie vorm normaler is en minder gestigmatiseerd wordt (Abraham-van der Mark, 2013). Echter, tegen de verwachting in, tonen de resultaten van dit onderzoek geen significant effect van

vaderafwezigheid op de emotionele warmte en afwijzing wanneer de culturen afzonderlijk worden bekeken. Dit impliceert dat er mogelijk andere factoren zijn die de opvoedingsstijl beïnvloeden in deze specifieke contexten.

Deze bevindingen zijn in lijn met eerdere onderzoeken die suggereren dat vaderbetrokkenheid geassocieerd is met een positievere opvoedstijl van moeders. Uit het onderzoek van Cabrera et al. (2007) bleek bijvoorbeeld dat vaders die actief betrokken waren bij de opvoeding van hun kinderen, voor een betere communicatie tussen ouders en een meer ondersteunende opvoedstijl van moeders zorgden. Hiernaast toont het artikel van (Sarkadi et al., (2008) aan dat vaderbetrokkenheid geassocieerd was met een positieve opvoedstijl van moeders, waarbij moeders meer geneigd waren tot het tonen van warmte, betrokkenheid en ondersteuning naar hun kinderen toe. Echter, de bevindingen van dit bachelorwerkstuk suggereren dat wanneer we kijken naar Nederlandse en Curaçaose moeders afzonderlijk, er geen significant effect is van vaderafwezigheid op de emotionele warmte en afwijzing die moeders aan hun kinderen tonen. Kortom, de invloed van vaderbetrokkenheid op de opvoedstijl van moeders is niet altijd eenduidig en kan verschillen afhankelijk van factoren zoals de culturele context.

Aanvankelijk werd verwacht dat Curaçaose moeders over het algemeen beter zouden scoren dan Nederlandse moeders. Dit werd ook verwacht vanwege de hoge niveaus van vaderafwezigheid en de tolerantie hiervan op Curaçao, waardoor deze familie vorm normaler is en minder gestigmatiseerd wordt (Abraham-van der Mark, 2013). Tegen de verwachting in laten de resultaten van dit onderzoek zien dat vergeleken met Nederlandse moeders, Curaçaose moeders in gezinnen minder emotionele warmte tonen, meer afwijzing tegen hun kinderen en minder betrokkenheid bij het leven van hun kinderen ongeacht de aan- of aanwezigheid van de

vader. Deze onverwachte resultaten suggereren dat er andere factoren zijn die de opvoedingsstijl beïnvloeden in deze specifieke contexten.

Een mogelijke factor of verklaring is dat Curaçaose moeders mogelijk minder emotioneel zijn en meer afwijzing tonen tegenover hun kinderen vanwege de invloed van de collectivistische cultuur waarin ze opgroeien. In collectivistische culturen zijn ouders vaak autoritair, terwijl in de individualistische culturen zoals die van Nederland ouders vaker een autoritatieve opvoedingsstijl hanteren. De autoritaire opvoeding gaat over het algemeen niet gepaard met emotionele warmte omdat autoritaire opvoeding vaak gekenmerkt wordt door strenge regels, hoge controle en weinig ruimte voor autonomie en expressie van het kind. In autoritaire opvoedingsstijlen is er meestal minder ruimte voor open communicatie, empathie en emotionele verbondenheid tussen ouder en kind. Dit kan zorgen voor een gebrek aan emotionele warmte en liefde van de ouder naar het kind toe. Het kind kan zich hierdoor minder vrij voelen om zijn emoties te uiten en kan een gevoel van afstand of angst ervaren ten opzichte van de ouder. De autoritatieve opvoeding gaat over het algemeen gepaard met emotionele warmte. Autoritatieve opvoeding wordt gekenmerkt door het stellen van duidelijke regels en grenzen, maar ook door warmte, betrokkenheid en open communicatie tussen ouder en kind. Ouders die autoritatief opvoeden hebben hoge verwachtingen van het kind, maar bieden ook de nodige ondersteuning en begeleiding (Segall & Kagitcibasi, 1997; Elderling, 2002; Baumrind, 1980).

Een mogelijke verklaring voor de bevinding dat moeders meer betrokken zijn bij het leven van hun kinderen wanneer de vader aanwezig is, zou kunnen zijn dat vaders vaker autoritair opvoedingsgedrag laten zien dan moeders (McKinney & Rank, 2008). Als gevolg hiervan kunnen kinderen mogelijk eerder een hechttingsrelatie met hun moeder ontwikkelen, waardoor ze zich comfortabeler voelen om open met hun moeder te communiceren.

Kortom vaderbetrokkenheid lijkt over het algemeen een rol te spelen bij het beïnvloeden van de opvoedstijl van moeders in het algemeen. Er moet echter rekening worden gehouden met culturele factoren, aangezien deze de rol van vaderbetrokkenheid lijken te verminderen. Dit suggereert dat het effect mogelijk klein is en verdwijnt wanneer de steekproefomvang te klein is.

Een praktijk aanbeveling is om vaders meer te informeren over het belang van hun rol als betrokken vader. Ze moeten bewust worden over de positieve effecten van vaderbetrokkenheid, zoals het bevorderen van een positieve opvoedingsstijl van moeders, wat kan leiden tot een betere ontwikkeling van kinderen en het welzijn van het gezin als geheel verbeteren. Dit kan worden gedaan door bewustwording programma's, counseling en educatieve initiatieven die gericht zijn op het bevorderen van gedeelde verantwoordelijkheid. Daarnaast kunnen beleidsmakers beleidsmaatregelen ontwikkelen die vaderbetrokkenheid ondersteunen en bevorderen. Dit kan bijvoorbeeld bestaan uit het implementeren van langere verlofregelingen die vaders aanmoedigen om actief betrokken te zijn bij de zorg voor hun kinderen.

Voor deze aanbevelingen geldt dat er een cultuursensitieve benadering moet worden gebruikt. Dit betekent dat er rekening wordt gehouden met de specifieke verwachtingen omtrent ouderschap en de normen en waarden die gelden binnen de culturele context waarin de aanbevelingen worden toegepast. Door een cultuursensitieve benadering te hanteren, kunnen de aanbevelingen beter aansluiten bij de behoeften en waarden van diverse gemeenschappen, wat de effectiviteit en acceptatie ervan vergroot.

Methodologische tekortkomingen

Het is belangrijk om op te merken dat dit onderzoek zich uitsluitend heeft gefocust op een beperkt aantal variabelen. Andere factoren die mogelijk van invloed zijn op de opvoedstijl van

moeders, zoals socio-economische status en het aantal kinderen in het huishouden, zijn niet opgenomen in dit onderzoek. Hoewel deze factoren niet meegenomen zijn in de analyse, kunnen deze factoren als beschermende of risicofactoren fungeren en kunnen invloed hebben op de opvoedstijl van moeders. Een andere beperking van dit onderzoek is dat er vaak discrepanties zijn tussen de beoordeling van kinderen en ouders over het ouderlijk gedrag. Echter, de percepties van ouders over hun ouderlijk gedrag kunnen belangrijke informatie geven over de kwaliteit van de ouder-kindrelatie. Om een zo volledig mogelijk beeld te krijgen van de situatie is het daarom belangrijk om zowel de beoordelingen van kinderen als die van ouders te combineren in de beoordeling van ouderlijk gedrag (De Los Reyes & Kazdin, 2005).

Het advies voor vervolgonderzoek is dan ook om een soortgelijk onderzoek met een grotere steekproef uit te voeren om te achterhalen of het effect inderdaad verdwijnt wanneer de steekproefomvang te klein is. Het is belangrijk om risicofactoren en beschermende factoren mee te nemen in het onderzoek en om voor elke subgroep voldoende respondenten te hebben om betrouwbare conclusies te kunnen trekken.

Referentielijst

- Allen S. M. & Daly K. J. (2007). *Father Involvement Research Alliance & University of Guelph. (2007). The effects of father involvement : an updated research summary of the evidence.* Centre for Families Work & Well-Being University of Guelph. Retrieved May 31 2023 from <https://www.deslibris.ca/ID/218523>.
- Allen, S. F., & Hawkins, A. J. (1999). Maternal Gatekeeping: Mothers' Beliefs and Behaviors That Inhibit Greater Father Involvement in Family Work. *Journal of Marriage and Family*, 61(1), 199. <https://doi.org/10.2307/353894>
- Bakker, W. (2015). *Post-separation families: Residential arrangements and everyday life of separated parents and their children.* Universiteit Van Amsterdam. <https://dare.uva.nl/search?identifier=8a72379f-f6b4-4576-8702-c2d8034d8886>
- Baumrind, D. (1980). New directions in socialization research. *American Psychologist*, 35(7), 639–652. <https://doi.org/10.1037/0003-066x.35.7.639>
- Belsky, J. (1984). The Determinants of Parenting: A Process Model. *Child Development*, 55(1), 83. <https://doi.org/10.2307/1129836>
- Bornstein, M. H. (2012). Cultural Approaches to Parenting. *Parenting: Science and Practice*, 12(2–3), 212–221. <https://doi.org/10.1080/15295192.2012.683359>

Cabrera, N. J., Fagan, J., Wight, V., & Schadler, C. (2017). Journal of Marriage and Family, 79(3), 651-664.

Cabrera, N. J., Shannon, J. D., & Tamis-LeMonda, C. S. (2007). Fathers' Influence on Their Children's Cognitive and Emotional Development: From Toddlers to Pre-K. *Applied Developmental Science, 11*(4), 208–213. <https://doi.org/10.1080/10888690701762100>

Centraal Bureau voor de Statistiek. (2020, 23 januari). Meerderheid gescheiden ouders blijft bij elkaar in de buurt. *Centraal Bureau voor de Statistiek*.
<https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2020/04/meerderheid-gescheiden-ouders-blijft-bij-elkaar-in-de-buurt>

De Los Reyes, A., & Kazdin, A. E. (2005). Informant Discrepancies in the Assessment of Childhood Psychopathology: A Critical Review, Theoretical Framework, and Recommendations for Further Study. *Psychological Bulletin, 131*(4), 483–509.
<https://doi.org/10.1037/0033-2909.131.4.483>

East, P. L., Reyes, B. T., & Horn, E. K. (2007). Association Between Adolescent Pregnancy And a Family History of Teenage Births. *Perspectives on Sexual and Reproductive Health, 39*(2), 108–115. <https://doi.org/10.1363/3910807>

Eldering, L. (2002). *Cultuur en opvoeding: interculturele pedagogiek vanuit ecologisch perspectief*.

Flouri, E., & Buchanan, A. (2003). The role of father involvement in children's later mental health. *Journal of Adolescence*, *26*(1), 63–78.

[https://doi.org/10.1016/s0140-1971\(02\)00116-1](https://doi.org/10.1016/s0140-1971(02)00116-1)

Friedlmeier, W., Chakkarath, P., & Schwarz, B. (2005). *Culture and Human Development: The Importance of Cross-Cultural Research for the Social Sciences*. Psychology Press.

<https://doi.org/10.4324/9780203015056>

Gaydosh, L., Belsky, D. W., Domingue, B. W., Boardman, J. D., & Harris, K. M. (2018). Father Absence and Accelerated Reproductive Development in Non-Hispanic White Women in the United States. *Demography*, *55*(4), 1245–1267.

<https://doi.org/10.1007/s13524-018-0696-1>

Harwood, R. L., Schoelmerich, A., Schulze, P. A., & Gonzalez, Z. (1999). Cultural Differences in Maternal Beliefs and Behaviors: A Study of Middle-Class Anglo and Puerto Rican Mother-Infant Pairs in Four Everyday Situations. *Child Development*, *70*(4), 1005–1016.

<https://doi.org/10.1111/1467-8624.00073>

Mark, E. a. D. (2013). *Van je familie moet je het hebben: Curaçaose verwantschappen*. Zutphen, the Netherlands: Walburg Pers.

- McKinney, C., & Renk, K. (2008). Differential Parenting Between Mothers and Fathers. *Journal of Family Issues*, 29(6), 806–827. <https://doi.org/10.1177/0192513x07311222098>
- McLanahan, S., Tach, L., & Schneider, D. (2013). The Causal Effects of Father Absence. *Annual Review of Sociology*, 39(1), 399–427.
<https://doi.org/10.1146/annurev-soc-071312-145704>
- Oldehinkel, A. J., Rosmalen, J. G. M., Buitelaar, J. K., Hoek, H. W., Ormel, J., Raven, D., Reijneveld, S. A., Veenstra, R., Verhulst, F. C., Vollebergh, W. a. M., & Hartman, C. A. (2015). Cohort Profile Update: The TRacking Adolescents' Individual Lives Survey (TRAILS). *International Journal of Epidemiology*, 44(1), 76–76n.
<https://doi.org/10.1093/ije/dyu225>
- Osinga, M., van Bergen, D. D., van Brummen-Girigori, O. J., Kretschmer, T., & Timmerman, M. C. (2021). “We Say ‘Mothers’ But Mean ‘Parents’”: Qualitative Perceptions and Experiences With Father Absence Among Curaçaoan, Curaçaoan-Dutch, and Dutch Young People. *Journal of Adolescent Research*, 0(0).
<https://doi.org/10.1177/07435584211014878>
- Ross, R. K., Breskin, A., & Westreich, D. (2020). When Is a Complete-Case Approach to Missing Data Valid? The Importance of Effect-Measure Modification. *American Journal of Epidemiology*, 189(12), 1583–1589. <https://doi.org/10.1093/aje/kwaa124>

Sarkadi, A., Kristiansson, R., Oberklaid, F., & Bremberg, S. (2008). Fathers' involvement and children's developmental outcomes: a systematic review of longitudinal studies. *Acta Paediatrica*, *97*(2), 153–158. <https://doi.org/10.1111/j.1651-2227.2007.00572.x>

Segall, M. H., & Kagitcibasi, C. (1997). *Handbook of Cross-Cultural Psychology: Social Behavior and Applications* (J. W. Berry, Ed.).

Sentse, M., Dijkstra, J. K., Lindenberg, S., Ormel, J., & Veenstra, R. (2010). The delicate balance between parental protection, unsupervised wandering, and adolescents' autonomy and its relation with antisocial behavior: The TRAILS study. *International Journal of Behavioral Development*, *34*(2), 159–167. <https://doi.org/10.1177/0165025409350949>